

THESIS XXXII.

Charitas, si tamen proprie accipiatur, et non aequivoce tantum pro iis quae qualemcumque similitudinem vel subordinationem ad eam habent, est excellentissima virtutum quae imperat aliis omnibus, eisque dat ordinem ad finem, et pro tanto forma earum recte appellatur.

Charitas proprie et non abusive dicta, virtus est qua diligimus Deum finem supernaturalem propter se, proximum vero nostrum propter eius attinentiam ad Deum sub eadem ratione finis supernaturalis sive obiecti beatitudinis, ut satis declaratum est in propositione praecedenti. Porro omnis alia dilectio proximi, quantumvis supponatur in se laudabilis et honesta, nonnisi ex abusu vocum appellationem charitatis reciperet. Etenim: « Charitas diligit Deum ratione sui ipsius, et ratione eius diligit omnes alios in quantum ordinantur ad Deum. Unde quodammodo Deum diligit in omnibus proximis; sic enim proximus charitate diligitur, quia in eo est Deus, vel ut in eo sit Deus. Unde manifestum est quod est idem habitus charitatis quo Deum et proximum diligimus. Sed si diligemus proximum ratione sui ipsius, et non ratione Dei, hoc ad aliam dilectionem pertineret, puta ad dilectionem naturalem, vel politicam, vel ad aliquam aliarum quas Philosophus tangit in 8 Ethicorum⁽¹⁾. Haec igitur prima aequivocatio vitanda est. — Sed et alia quoque cava occurrit, quia quandoque charitati tribuuntur actus earum virtutum quae sub eius imperio sunt, iuxta illud 1. Cor. XIII-4: *Charitas patiens est, benigna est, etc.* In praesenti autem sermo est de charitate secundum se, videlicet per ordinem ad actum quem elicit. « Elicit enim virtus illos actus tantum qui sunt secundum rationem propriae formae, sicut iustitia recte facere, et temperantia temperanter; sed imperare dicitur omnes actus

⁽¹⁾ S. Thom. Q. disp. de char. a. 4.

« quos ad finem suum advocat⁽¹⁾ ». — Nunc ergo, charitatem sic proprie acceptam, esse excellentissimam virtutum, manifeste constat, quia est circa Deum, et nobilissimo ac perfectissimo modo. Equidem fides etiam ac spes attingunt Deum, sed secundum quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri vel adeptio boni. At charitas attingit Deum ut in ipso sistat, non ut ex eo aliquid nobis proveniat. Et ideo ipsa maior est, ut apostolus ait, fide et spe, et consequenter omnibus aliis virtutibus⁽²⁾.

Ex hoc ipso autem quod charitas est circa Deum sub ratione ultimi finis simpliciter, consequitur quod ad eam pertineat caeterarum omnium imperium. Omnis enim virtus vel potentia superior dicitur movere per imperium inferiorem pro quanto actus inferioris ordinatur ad finem superioris. Unde cum ad charitatis finem omnes aliae virtutes ordinentur, ipsa imperat actus omnium virtutum, et exinde dicitur motor earum. Nec tamen satis, nam in moralibus id quod dat actui ordinem ad finem, dat ei et formam, ideoque participatio passiva imperii et ordinationis charitatis est velut forma constituens actus alios in esse virtuoso simpliciter. Et quia virtutes ipsae dicuntur in ordine ad actus

⁽¹⁾ S. Thom. ibid. a. 5 ad 3um.

⁽²⁾ Occurret forsitan novus quidam *virtutum activarum* praedicator dicens, tanto virtutem aliquam esse meliorem, quanto hominem facit similiorem Deo, cuius proprium est suis creaturis benefacere, et de quo dicitur quod *miserationes eius sunt super omnia opera eius*; proindeque virtutes quas in vita activa ad proximorum utilitatem impendimus, praeponderare ipsi charitati qua Deus diligitor. — Respondeo primo, infinitam Dei perfectionem in hoc praecise consistere, quod sibi ipsi bono infinito, summo amore inhaereat; unde per charitatem quam maxime Deo assimilamur, tanquam ei per affectum uniti. — Respondeo secundo, quod si considerentur virtutes quae et prout sunt ad alterum, beneficentia, misericordia, aliaque eiusmodi non sunt maximae nisi ille cuius sunt sit maximus, nullum supra se habens, sed omnes sub se. « Ei enim qui supra se aliquem habet, maius est et melius coniungi superiori quam supplere defectum inferioris. Et ideo quantum ad hominem qui habet Deum superiorem, charitas per quam Deo unitur, est potior quam misericordia per quam defectus proximorum supplet ». S. Thomas, infra, Q. 30, a. 4.

formatos, charitas forma aliarum et dicitur et est, non quidem exemplariter aut essentialiter, sed magis effective, in quantum omnibus formam imponit secundum modum praedictum.

Bene igitur charitatem gemmam virtutum appellabis, quae caeteras format, illustrat, perficit, eisque ornatum singularem ac venustatem ex sui consortio impertitur. « Haec vestis purpurea sponsae, optime nitens super byssum castitatis; aut vestis polyymita Ioseph, omnium virtutum varietate decorata; vel si mavis, vestimentum Iacob, cuius fragrantia benedictionem Patris caelestis impetrat. Haec currus igneus sublevans interiorem hominem in paradisum spiritualem; bitumen quo Deus Ecclesiae arcum linivit; caementum quo lapides vivi in aedificio spirituali connectuntur; filum aureum quo colligantur inter se; caeleste gluten quod animam Deo iungit, et vinculum illud perfectionis quod felicissimo nexu et homines Deo, et inter se homines propter Deum eiusque dilectionem coagmentat. Haec arundo aurea qua portae et muri caelestis Ierusalem metiuntur Apoc. XXI-15, id est, qua luminis gloriae et beatificae visionis perfectio mensuratur. Haec demum nummus est quo Deus emitur et comparatur. Venalis est Deus, at quo nummo? Qua te emit charitate. Quod ergo inter planetas sol, inter elementa ignis, inter metalla aurum, et inter gemmas carbunculus, hoc inter virtutes charitas est (¹) ».

THESIS XXXIII.

Charitas, etsi eadem numero sit et in patria et in via, adhuc tamen conditionis longe diversae utrobique est et solum in patria propter praesentialitatem obiecti, ad plenam perfectionem sui actus suique status perducitur.

Virtutem charitatis eamdem numero manere in patria, iam dictum est in superioribus; manet enim eadem formalis ratio obiecti. Nec obstat quod obiectum amoris sit bonum apprehensum,

(¹) Gonet, Man. Tract. 8 § 6.

et quod alia sit apprehensio praesentis vitae, alia vero futurae. Nam apprehensio non explicat rationem motivam, sed solum conditionem sine qua non, et charitas non habet pro obiecto cognitionem, sed rem cognitam quae est eadem, scilicet Deum.

At dicendum nihilominus est, *actum* charitatis in patria, etsi non quantum ad notam specificam, at certe quantum ad accidentales perfectiones, quam maxime differre ab actu charitatis viae, differentiamque totam oriri ex differentia inter fidei lumen et clarum diem caelestis patriae, cum Deus amicus facie ad faciem videbitur. — Nam primo, habebit actus ille in patria modalitatem intensivam omnino diversae rationis ab ea quae nunc est. Aliter enim afficitur quis ad praesentia, et aliter ad absentia. Aliter afficitur ad bonum illud infinitum quod in superclarissima luce gloriae sicuti est resplendet, et aliter ad idem bonum quod nunc inter exilii umbras per solam viam remotionis et excellentiae ex creatis effectibus cognoscitur. Ex quo fit ut licet habitus charitatis in aliquo viatore possit esse intensior quam in comprehensore, nunquam tamen actus perfectissimi viatoris adaequabit actum minimi comprehensoris; est enim utrobique diversa quantitatis ratio. Sicut igitur linea, quantumcumque crescat, nunquam attingit quantitatem superficie, ita prorsus charitas viae* quae sequitur cognitionem fidei, nunquam attinget charitatem patriae quae sequitur cognitionem apertam, ut dicit Sanctus Thomas, Q. 24, a. 7 ad 3um. — Habebit praeterea actus charitatis in patria modum absolutae necessitatis, oppositum modo libertatis qui nunc est. Modum autem necessitatis dico, tam in specificatione quam in exercitio, eoque continuo et interminabili, quia quantum ad divinum bonum intuitive visum volubiles non erunt nostrae voluntiones, ab aliis in alia euntes atque redeentes, sed in nunc immobili aeternitatis erit actualis ardor huius amoris. At longe aliter est in via, in qua impossibile est, propter humanae vitae infirmitatem, semper actu cogitare de Deo, et moveri dilectione in ipsum. — Unde tandem tertio, sequetur absoluta inammissibilitas habitus charitatis qui nunc per peccatum semper amitti potest, et idcirco perfectionem sui status, quamdiu in hac vita vivitur, nusquam consequitur.